СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 258. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 6 листопада 1933. VOL. XLI. No. 258. Jersey City, N. J., Monday, November 6, 1933. THREE CENTS.

ШЕСТИЙ КОНГРЕС ОБЄДНАННЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНГРЕСУ.

НЮ ЙОРК. — Шестий Конґрес Обєднання Українських Організацій в Америці відбувся тут у пятницю, 3 листопада, при участи близько сотки учасників, та в поважних і всесторонних дебатах порушив низку пекучих справ українського народу взагалі, а української іміграції зокрема.

Конгрес відкрито в годині 10 рано. До президії конгресу вибрано: гр. Миколу Мурашка як предсідника та гр. Евгена Скоцка з Ню Йорку й гр. Олександра Мерещака з Ансонії як секретарів. Вибрано комісії: виборчу, пресову й резолюційну.

Звіт уступаючого уряду.

Уступаючий предсідник, Омелян Ревюк, подав загальний начерк роботи уряду за три роки.

Рекордовий секретар, д-р Лука Мишуга, переходив подрібно справу за справою, яку порушувало у своїй діяльности Обєднання від 5 конгресу, починаючи масовою акцією проти пацифікації Галичини Польщею в 1930 році, а кінчаючи на акції в справі голоду на Великій Україні в 1933 році.

Акція в справі голоду на Україні.

В цій справі предложив він Конгресови резолюцію, в якій Конгрес Обєднання підносить протест проти признання совітської Росії і таврує виголоджування України Москвою як новий варварський засіб на нищення Українців.

Місяць листопад проголошено місяцем протесту проти московсько-совітського варварства на Україні.

Неділю, 19 листопада, проголошено неділею національної жалоби й молитви за мордований совітами український нарід.

Постановлено видати друком документи політичного й економічного положення Великої України.

Допомогова акція.

Гр. Володимир Кедровський, уступаючий фінансовий секретар, зложив фінансовий звіт Обєднання за три останні роки. За той час вислано до краю $67,455.77, а разом за 11 літ існування Обєднання — $216,288.15.

Касієр гр. Микола Данильченко доповнив цей звіт, подаючи як приклад збірки й розділ збірок за останній рік. Д-р Андрій Борак, як представник контрольної комісії, заявив, що всі звіти урядників згідні з правдою, та дав признання, що всі книги були ведені взірцево і що всі нарікання на опізнення висилки жертв неоправдані. Він поставив внесення на уділення уступаючому урядови вотум довіря. По короткій дискусії дано уступаючому урядови вотум довіря через повстання з місць.

Реферати й дебати.

По одногодинній обідовій перерві почалися властиві наради конгресу. Порушено велику масу важних справ, а дебату над кождою з них починано від відповідного реферату.

Гр. Володимир Кедровський реферував історичний похід Московщини на знищення України, доказуючи, що теперішній совітський уряд тільки продовжує традиційну імперіялістичну політику царів.

Гр. Омелян Ревюк реферував про відносини українського іміграта до робітничих організацій.

Про участь українських імігрантів у політиці Америки реферував гр. Михайло Пізнак.

Гр. Микола Данильченко на основі своїх довгих студій показував, які можливости має український імігрант вернутись до землі в Америці.

Д-р Мишуга реферував про співпрацю Обєднання з іншими організаціями та про всеукраїнський конгрес.

Д-р Володимир Галан прочитав реферат про потребу військового вишколу для Українців.

Панна Стефанія Чижович, делегатка краєвих інституцій, зложила звіт з участи Українців на світовій виставі в Шікаґо.

Найживішу дискусію викликала справа української молоді й української школи в Америці. Тут уперше виступили референти від самої молоди: гр. Володимир Буката, студент прав з Елизабет, Ню Джерзі, та панна Анна Балко, вчителька з Бруклина. Кореферат про школи виголосив як фаховий учитель гр. Осип Стеткевич, та як практично в справі заінтересований о. д-р Володимир Клодницький, а від дяковчителів промовив між іншими бесідниками гр. Михайло Фатюк з Йонкерс.

Новий уряд Обєднання.

Нововибраний уряд Обєднання уконституувався так: гр. Омелян Ревюк, голова; д-р Володимир Галан і гр. Микола Мурашко, заст. голови; д-р Лука Мишуга, рекордовий секретар; гр. Дмитро Галичин, фінансовий секретар; гр. Микола Данильченко, касієр; гр. Володимир Кедровський, гр. Теодор Свистун і д-р Семен Демидчук, контрольори; гр. Омар Малицький, о. д-р Володимир Клодницький, гр. Евген Скоцко, гр. Олександер Мерещак, панна Балко, гр. Степан Шумейко, гр. Володимир Семенина, гр. Микола Близнак, гр. Володимир Буката, гр. Михайло Фатюк, д-р Андрій Борак, гр. Шуцький, гр. Швець, гр. Годівський та пані Хома, члени уряду.

ЗАГАЛЬНІ ПРИХОДИ ШІКАҐОВСЬКОЇ ВИСТАВИ.

За обчисленням контрольора світової вистави гості цеї вистави заплатили виставі 35 міліонів долярів. З тої суми концесіонарі дістали 25 міліонів. Контрольор каже, що це була найпоплатніша з усіх вистав, які досі були влаштовані в Америці. Число відвідувачів виносить 21,714,000. Директори вистави думають про поновне отворення вистави в 1934. році.

ЖИВ З ТОГО, ЩО ВІШАВСЯ.

На цікавий помисл заробітку впав один безробітний у Варшаві, 25-літній Ришард Лєпеша. Безробітний цей заходив до ріжних бюр та інституцій і, користуючи з хвилинної неприсутности возного, витягав з кишені шнурок і вішався на перший-ліпший віконний клямці. Очевидно, що вішався завжди так, щоби „не повіситися". В такому бюрі робився рух, на коридор збігались урядовці, а, довідавшися від Лепеші, що він намагався з нужди відобрати собі життя, робили між собою збірку і Лєпеша заробляв на такому „самогубстві" начисто від 15—20 злотих. Але вкінці цей „трик" не вдався і Лєпешу арештували під замітом ноторичного самогубства для заробітку.

ШАЙКА ЗАЛІЗНИЧИХ ЗЛОДІВ ПІД КЛЮЧЕМ.

Від довшого часу на терені залізничої лінії Берестє—Лунинець—Барановичі—Холм якась злодійська шайка систематично обкрадала товарові й багажові вагони, звідки пропадали пачки з каракулевими й іншими шкірками і ріжними товарами, як мануфактура й ґалянтерія. Поліція довго пошукувала тих злодіїв та врешті натрапила на слід добре зорганізованої шайки, яка складалася головно з залізничих кондукторів і купців-посередників. На підставі обтяжуючого матеріялу арештовано в Берестї надкондукторів ст. Берестє - Центральне: Озембла, Тваровського, Журука, Фіга і Хоміцького та кондукторів Хитровського, Хвастка, Модзелевського, Плюта, Миколаюка, Веровського і Зелінського і бувшого кондуктора Яна Гжиба. Крім того арештовано кількох купців, а саме: Шуліма Цвеховського, Цесю Боруховську, Арона Цайнгольда в Берестї та власника склепу і ресторану в Янові Полїськім, Віктора Гадомського, в якого підчас ревізії знайдено багато вкрадених товарів. Останні згадані купці займалися переприйманням крадених товарів. Справа ця викликала в Берестї й на цілому Поліссі велику сензацію. Більшість арештованих перевезено до тюрми.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД У ХАРЧЕВІЙ КРАМНИЦІ.

В Зимній Воді, в харчевій крамниці Гінсберга, трапився грабіжницький напад. До згаданої крамниці прийшов М. Чміль і в хвилині, коли хотів заплатити за куплені харчі, впали до крамниці І. Мороз, Ст. Михальський та І. Ганкевич, які кинулися на Чміля, повалили його на землю і під загрозою, що пробють його ножем, забрали йому 20 зл. Чміль про грабіж повідомив поліцію, яка арештувала ще таки того самого дня усіх трох злочинців.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

КОНГРЕС БУДЕ НАПЕРЕД ВИРІШУВАТИ ПРОГИБІЦІЮ.

Рейні, спікер палати послів, поставив на перше місце порядку дня нової сесії конгресу справу прогибіції.

НІМЕЦЬКІ СКЛАДИ ЗБРОЇ ЗДОВЖ НІМЕЦЬКОЇ ГРАНИЦІ.

Зі всього, що зачувати з Польщі, видно, що урядові круги добре дбають про воєнний настрій польського населення. Оповідають, неначеб то польський уряд довідався з достовірних джерел, що Німеччина поробила здовж польської границі склади зброї. Таких складів, кажуть, має бути аж 7 великих. Там то нібито складала німецька військова команда приблизно 350 тисяч рушниць, 20 тисяч скорострілів і 2,500 гармат. Ці вісти зробили на польське населення велике враження й викликали бажаний урядовим кругам патріотичний настрій. Через це зростає непримирний польський національний дух, який уможливляє урядови використовувати всі засоби репресій для боротьби з національними меншинами в Польщі.

Українство в Польщі має незавидне положення через отой польський шовінізм. Не думаємо, що така політика Польщі прислужить їй добра.

ЗІДАЄМО ЦІЛІ ВАГОНИ ПИЛУ І САДЖІ.

Може мало хто призадумується над тим, що занечищення повітря в містах зростає впарі зі зростаючим самоходовим рухом. Також постійний зріст промислових фабрик занечищує повітря саджею, яка витворюється зі спаленого вугля. Досліди виявили, що в повітрю над кожним великим містом уноситься просто кількасот вагонів ріжного пилу й саджі. Так напр. віденський інжинір, д-р Лефлер, обчислює, що в тому місті у звязку з лихою технікою спалювання вугля уноситься постійно коло 12 тисяч вагонів саджі, яку мешканці Відня несвідомо вдихають.

ВТЕЧА ДВОХ СКОВАНИХ ДО СЕБЕ ВЯЗНІВ.

Вбивник букарештенської родини Рош Брандабура був засуджений на досмертну вязницю й відсиджував свою кару в Ажурі. Його мали відвезти до Букарешту для конфронтації з його спільником. Його скували разом до другого бандита Крецу Тумітру одного до другого та всадили до вагону у залізниці. Скутих так вязнів супроводили пять дозорців. Як же прибув цей вагон, бандитів уже не було. Бють собі голову, як вони, скуті й з такою сторожею, могли втекти.

ЗЛОДІЙСЬКА ФАХОВА ШКОЛА В ЯСАХ.

В Ясах (Румунія) поліція заарештувала директора й професорів фахової школи для злодіїв. Ця школа вела свою науку без ніякого дозволу міністерства освіти й не підлягала ніяким інспекціям. Інакше й не може бути в школі, в котрій виховують фахових злодіїв. Ближчих вістей про це відкриття яської поліції ще нема. Одначе вже відомо, що „директором" цієї фахової школи є якийсь славний кишеньковий злодій, а „професори" мають теж свої ранги в злодійськім промислі. Цікавий це помисл тих фаховців. Злодійський фах одинокий, що ще напевно поплатний. Держава не обтяжає його податками так, як інших фаховців. Злодії зовсім вільні від усяких податків; вільні і великі і навіть малі. Тому цей промисл і процвитає, а інші фахи, як не банкротують самі від себе, то доводять їх до цього незносні податки. А злодії ще й інший привілей мають. Як їх зловлять, то й помешкання й харчі дістають від держави та ще й удосконалення у своїм фаху.

ГРАБУНКОВЕ ВБИВСТВО НА БУКОВИНІ.

Дня 28. вересня вбито повдовілу халупницю Райфту Яворську Івана в білий день. Хата її лежить трохи з краю в селі Ленківцях. Коло 9-ої години рано варила вона мамалиґу. Хтось надійшов до хати і встромив їй у вилицю гостре знаряддя з такою силою, що воно вилізло аж на другий бік. Сусідка застала її на стільці коло печі над недоколоченою мамалиґою з колотачем у руках. Свідком цього був її дванацять-літній син. Але він сліпий і не може дати ніяких вказівок. Кажуть, що вона недавно дістала трохи грошей від залізниці, де її чоловік служив. За тими грішми й прийшли грабіжники. З грошей бракує 2,000 левів. Мабуть забрали їх убивники. Заарештували парубка Кавчука. Та він заперечує. Слідство ведеться далі.

ПОЇЗД-МАРЕВО.

Між стаціями Ореста і Тортуна (Швеція) появляється від кількох місяців поїзд-марево, який стався пострахом околичних людей. Цими днями велибий гурток молоді, що верталася вечором залізничим шляхом з прогульки, побачив ярко освітлений поїзд, що їхав з великою скорістю по рейках без ніякого шелесту. Поїзд цей бачили вже передше багато ріжних людей на тому самому місці. Виявилося, що перед 40 літами запалася на цьому місці гребля разом з поїздом у велике озеро. Шведська преса розписується широко про цей поїзд-марево, а вчені намагаються в ріжний спосіб пояснити цей привид.

БУДЕМО ВАРИТИ ОБІДИ СОНЯШНИМ ПРОМІННЯМ.

В Гемотехнічному Інституті в Самарканді, який займається прослідженням питання соняшної енерґії, переведено цікаві спроби нагрівання кітла соняшним промінням. Спроби дали дуже вдоволяючі висліди. Котел вдалося нагріти до 150 степенів, так, що можна було в ньому варити ріжні страви.

КОРЕСПОНДЕНТ „МАНЧЕСТЕР ҐАРДІЕН" ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

ЛОНДОН (Англія). — Українське Бюро в Лондоні подає, що в часі від 17 до 21 жовтня були поміщені в „Манчестер Ґардієн" пять обширних статтей про положення на Радянщині, головно на Україні. Статті написав офіційний представник газети в Москві.

Про враження з Полтави пише таке: „Полтава, як і інші радянські міста, знаходиться на спартанському пайку, наложеному амбітними змаганнями пятилітки. Мясо й товщі дуже рідко можна побачити, а як смакує цукор, більшість населення вже й забула". Ціна хліба впала. Тепер вже можна дістати поза пайком кільограм білого хліба за три рублі, а чорного, важкого житнього хліба за два рублі.

Межуєв, голова місцевого виконавчого комітету рад, заявив, що на центральних медичних стаціях Полтави були 2,400 хорих з голоду і що 10 відсотків з них не вдалося вратувати.

Кореспондент відвідав село Шкарівку. Голова місцевого совіту, Никоненко, заявив йому, що протягом минулого року померли в тій громаді (яка тепер начислює 1,975 душ) 250 осіб. Один з управителів колективного хазяйства „Інтернаціонал" поінформував кореспондента, на його запит про смертність, що з 600 членів колективу вмерли протягом року 70 осіб. Казав, що був голод і люди вмирали з голоду.

Комісаріят рільництва дав також кореспондентови деякі дуже цікаві цифри про скот на Україні. І так, наприклад в році 1929 було на Україні 5,543,000 коней, а в році 1933 (себто по скінченню пятилітки!) число коней впало до 2,772,000. В році 1929 було на Україні 6,652,000 овець, натомісць у р. 1933 осталось їх усього 1,543,000.

А далі пише кореспондент таке: „Важко, щоби хтось, що сьогодні відвідує російське чи українське село, не відчув повної драматизму зміни, не відчув подиху трагедії".

НІМЕЦЬКА КУЛЬТУРА ПІД КОНТРОЛЕЮ УРЯДУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецький уряд бере під свою контролю дальший розвій німецької культури. Зорганізовано „Палату Культури" на взір „Торговельної Палати".

Німецькі артисти, письменники, актори, вчені творитимуть осібну корпорацію, яка буде під доглядом уряду. Палата культури буде поділена на підпалати, які обниматимуть музику, пресу і т. п. Всі духові робітники будуть зобовязані стати членами цеї палати культури. Хто тому не буде повинуватися, не буде мати змоги публікувати свої твори чи виступати на сцені.

КАЖЕ, ЩО РУЗВЕЛТ ВРАТУВАВ АМЕРИКУ.

ЛОНДОН. — Сер Роберт Горн, бувший міністер скарбу, повернувшися з Америки, заявив, що президент Рузвелт вратував Америку від катастрофи та привернув серед загалу довіря до уряду.

СОЦІЯЛІСТИ РОЗКОЛЮЮТЬСЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Новий кабінет премієра Сарро буде коротко треваючим, а це тому, що нема в парляменті одного соціялістичного фронту, який був при виборах. Між самими соціялістами є тертя, які їх чим далі тим далі більше розбивають.

МІЛІОНЕРОВИ НЕ ТАК ВАЖКО ВТЕКТИ З ТЮРМИ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанському міліонерови, Хуанови Марчови, не було так тяжко втекти з тюрми, коли сам директор тюрми помагав йому в утечі. Тепер він є вже в Ґібралтарі й конферує з еспанськими монархістами. Сидів у тюрмі за неправильности в тютюневім монополю в Мароку.

Марч є банкиром і видавцем кількох часописів. Навіть з тюрми провадив він кампанію проти уряду. Тепер каже, що сидів півтора року в тюрмі невинно, бо за той час не доказано йому вини.

БЕНЕШ ЗАЛИЦЯЄТЬСЯ ДО МОСКВИ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Едвард Бенеш, чехословацький міністер заграничних справ, добачуючи загрозу для своєї держави з боку Німеччини й Угорщини, шукає по чеському звичаю союзника... в Москві. І тому хоче навязати тісніші економічні й політичні звязки з Совітами.

ПОЛЬЩА ТІШИТЬСЯ СПАДОМ ВАРТОСТИ ДОЛЯРА.

ВАРШАВА (Польща). — Польський премієр Єнджеєвич каже, що тепер надійшла та щаслива для Польщі хвиля, коли вона може позбутися другої, чужої валюти, яка курсувала в Польщі нарівні з польською. Цею чужою валютою є доляр, якого вартість так тепер захиталася, що всі звертаються до польського злотого як властивої валюти.

Він теж каже, що державний буджет зрівноважено, бо наложено нові податки і затягнено нову внутрішню позичку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110, of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЗОЛОТА РОЗВЯЗКА?

Критикувати легко, але знайти вихід з того важкого економічного положення, в якім опинилась Америка, це вже інша справа. Так є і з плянами президента Рузвелта, зокрема з його золотою політикою. Як тільки рознеслася вістка, що уряд буде закуповувати за границею золото й підносити його вартість у відношенню до паперових долярів, зачали одні привязувати до цього дуже велику вагу і добачувати в тім інфляцію, а з нею поправу відносин, а другі виділи тільки небезпечний риск, який готов довести до валютового хаосу.

Президент Рузвелт знайшовсь у тім положені, що він мусить взятися за радикальні кроки, щоби довести в своїй акції до певних реальних успіхів. Інакше промине запал і те велике довіря, яке має загал до президента, і люди зачнуть знову попадати в зневіру, не бачучи виходу з катастрофи. Бо тільки одиниці можуть розуміти, що поправити відносини в краю це діло, яке забере довгі літа. Одначе маси можуть пождати пів року, або й рік, але довше ні. Їм треба реальних вислідів. Чи ті висліди хвилеві, чи може ліпше, щоби їх взагалі не було, це маси не обходить.

Те все знає добре й уряд у Вашингтоні. І тому саме, шукаючи тих скорих вислідів, береться президент за новий експеримент з новою золотою політикою. До чогож змірає уряд? Ото хоче довести до того, щоби підвищити ціни на товари, головно на хліборобські продукти. Хоче, щоби ціни були такі, як тому 6 чи більше років, значить, хоче їх підвищити і вдержати раз на завжди на тім підвищенню. А щоби цього діпняти, президент рішився захитати тим продуктом, який досі мав у світі це найбільше постійну ціну. Є ним золото. А що американська валюта, як і інші, є теж забезпечена золотом, то тепер, коли вартість того золота вічно хитається, хитається з ним і вартість американського паперового доляра.

І ми бачимо, що золото йде в ціні вгору, коли платити за нього паперовими долярами. Отсе уряд штучно збиває вартість того паперового доляра, щоби тим чином штучно піднести ціни на товари. А це знову змагає до того, щоби продуценти дістали більше долярів і ними посплачували довги, які затягнули, коли доляр мав високу вартість, або мали за що закуповувати те, що їм потрібне при господарстві чи в фабриці. Крім того, коли є така тенденція, що доляр буде спадати далі, кождий спішиться з закупном товарів. І це головно має уряд на увазі. Бо це може приспішити більший рух і ліквідацію безробіття. Та все це — тільки експеримент.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ З ГАЛИЧИНИ І З БУКОВИНИ В ПРАЗІ

Дня 7. жовтня Союз українських журналістів і письменників на чужині в салі готелю „Граф" у Празі (Чехословаччина) влаштував виклади українських послів до польського і умунського парляменту, п. Юрія Сербинюка та пані Мілени Рудницької. Українські посли брали участь у конгресі національних меншостей у Берні (Швайцарія) і, вертаючись до краю, заїхали до Праги, головно для контакту з українським комітетом допомоги голодній Україні в Чехословаччині. На запрошення президії Союза українських журналістів і письменників назвалі посли в своїх рефератах подали образ ситуації внутрішньої та стан протиголодової акції на інтернаціональнім форумі.

Перший говорив посол Сербинюк, генеральний секретар української національної партії на Буковині. Пан Сербинюк оповідає про тяжку боротьбу Українців у Румунії за свої національні права. Буковина, в якій за Австрії процвітали українські школи, тепер нема українських шкіл зовсім. Після довгої боротьби нарешті розпорядок румунського міністерства дозволив 1932 р. 4 години навчання української мови в школах та 2 години релігії. Ще й досі румунська держава не визнає Українців за осібну націю, а тільки за „зукраїнізованих Румунів". Освітні, спортові, драматичні й усякі інші українські товариства румунська влада протягом останнього десятиліття розвязала. Румунська бюрократія стоїть на перешкоді заснуванню нових українських освітніх та господарських установ. Навіть щоби зробити українську драматичну виставу, „Де ковбаса та чарка", треба звертатись аж до румунської столиці, Букарешту, по дозвіл. Колиж столична румунська цензура виставу дозволить, то всеж місцевий префект (староста) може її на свою руку заборонити.

Румунську мову заведено до української православної церкви. Українців-священиків було на Буковині перед світовою війною до 70 осіб. Але тепер їх значно менше. Румунська влада не дозволяє приймати Українців до духовних шкіл, на теольогію, щоб не було українських кандидатів на священиків.

Хоч які великі утиски переживає Буковина, то всежтаки вона не тратить надії і не припиняє боротьби за свої права. Національна свідомість пішла глибоко в маси. Пос. Сербинюк наводить приклад, як в однім селі над Дністом українські селяни будували Народний Дім власною працею й жертвами. Тільки до одної старої убогої бабусі не прийшли, щоб дала свою пожертву на дім. Та бабуся зібрала всі її гроші, що приготувала на свій похорон, і віддала: „Нехай і моя цеглка буде на добре діло, бо і я Українка. А як умру, то мене громада поховає".

Коли про Буковину можна сказати, що там ніяка сила вже не зробить із Українців Румунів, то дуже невесела картина в Бесарабії, де є Українців майже міліон. Бесарабські Українці ще не дійшли до національної свідомости, не мають своїх політичних і культурних організацій. Багато Українців у Бесарабії пописалися Молдованами. Свідомі національно в Бесарабії лиш **одиниці** української інтелігенції. Міста ще й досі в руках Жидів, які говорять і читають головно російською мовою. Слово „Українець" там ще мало відоме; селяни називають себе „Руськими". Колиж їм сказати, що вони „кацапи", то заперечують; кажуть, що вони „Малороси", або „хахли"...

В українськім народі під Румунією росте неграмотність і темрява. Народню темноту використовують для себе румунські й російські партії, які перед кожними виборами обіцяють українським селянам груші на верби.

В другій частині свого реферату пос. Сербинюк подав інформації про заходи українських послів у справі голоду на Україні підчас конгресу меншостей у Берні та перед Радою Союза Націй у Женеві. В Берні конгрес меншостей в осібній резолюції звернув увагу на голод, що нищить міліони Українців під большевицьким режимом. Про Женеву реферувала пос. Рудницька, натомісць пос. Сербинюк поділився своїми вражіннями зі свого перебування в Лондоні та в Парижі. У Франції до комітету допомоги голодним приступив між іншими також Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний), що є тепер французьким громадянином. Комітет обєднує декого з Французів, прихильників України.

В Лондоні пос. Сербинюк і сенатор Залозецький мали побачення з англійськими політиками всіх напрямів та вступили в контакт з англійськими допомоговими організаціями, які виявляють живе заінтересування до нещастя нашого народу. Від англійських Жидів українські посли дістали підтвердження того, що на Україні голод охопив не менше як 10 міліонів населення. Один квейкер, який бував на Україні, просто сказав українським послам, що російські комуністи **навмисно** виголоджують Українців.

Буковинські посли звернули свою увагу на те, як ставиться англійська суспільність до сучасної диктатури Гітлера в Німеччині.

Їм довелося побувати на вічу, яке було скликане в „Алберт Гол" у Лондоні. Знаменна була промова консерватиста Остена Чемберлейна, що був перед кількома роками міністром закордонних справ. Він заявив, що ще перед півроком вдвоє більше людей зібралось би в Лондоні на те, щоб домагатися справедливости для Німеччини. Але тепер, коли в Німеччині запанувала диктатура, всі Англійці стоять проти уступок Німеччині.

Пос. **Рудницька** вказала в своїй промові на відрадне явище на західньо-українських землях: це ліквідація радянофільства, що не так давно було дуже поширене в суспільстві в Галичині та на Волині. Голод на Великій Україні розкрив очі майже всім.

Про засідання Ради Союза Націй у Женеві пос. Рудницька подала такі факти: Пан Мовінкель, міністер Норвегії і голова Ради Союза Націй, після листів і телеграм, які надійшли до нього від ріжного роду інтернаціональних організацій, поставив справу голоду перед Радою. Не вважаючи на „формальні" перешкоди, які йому роблено в самій Раді, п. Мовінкель, пройнятий гуманними почуваннями, довів справу до кінця: Рада Союза Націй доручила Інтернаціональному Червоному Хрестови, щоб він вияснив безпосередньо через радянський Червоний Хрест, які є можливости допомоги голодним на Україні. „На п. Мовінкеля — казала пос. Рудницька, — робило добре враження те, що ми не просимо допомоги від світа, а казали, що самі Українці на західних землях і ті, що розсипані в широкім світі (Канада, Злучені Держави) поділяться своїм хлібом зі своїми голодними братами на Великій Україні". Пан Мовінкель, зворушений цим, заявив, що як би не було, то норвезький нарід прийде на допомогу Україні.

Звичайно, московський Червоний Хрест напевно дасть відмовну відповідь: мовляв, голоду на Україні нема і що „все гаразд". Отже нове засідання Ради Союза Націй, з огляду на дальше виголоджування України Москвою, мусить знов розглянути цю справу, хоч СРСР і не належить до Союза Націй. На жаль, п. Мовінкель уже не буде далі головою Ради Союза Націй, тож не відомо, як до української справи поставиться його наступник.

Пані Рудницька подала відомости про діяльність німецької організації „Брати в нужді". Ця організація збирає кошти в Німеччині і висилає індивідуальні пакунки Німцям на Україну та в Росію — в числі 3,000 денно! Пакунки йдуть на адреси осіб, відомих цій організації в Німеччині.

На жаль, Українці ще „не розгойдалися" до такої допомоги. Німці помагають своїм кольоністам на Україні, а наші визначні люди, як М. Грушевський та С. Єфремів, сліпнуть і вмирають з голоду...

Після рефератів посли відповідали на запити присутніх. Збори дякували послам за інформації рясними оплесками.

С. Н.

КАРТИНА ОРГАНІЧНОЇ РОБОТИ В РІДНІМ КРАЮ

(Оригінальний допис з Коломийщини).

Найважнішою нашою інституцією в краю є безумовно „Рідна Школа". Це признає практично й американська імміграція, запомагаючи ту інституцію відповідно до своїх сил.

Недавно тому відбулися в Коломиї Загальні Збори тамошньої філії „Рідної Школи", і я подаю тут звіт з тих зборів, як характеристичних для тих відносин, серед котрих „Рідна Школа" мусить у краю працювати.

Коломийська філія має в повіті 60 кружків „Рідної Школи", з чого більшість заложено минулого року.

Кружки стараються про це, щоби шкільна наука в їх громадах відбувалась українською мовою. В тій ціли старалися вони підчас плебісциту шкільного, щоби батьки дітей у шкільнім віці давали деклярації за школу з українською мовою. Так і сталось, бо в коломийськім повіті вплинуло **7,051** таких деклярацій за **10,430** дітей.

Кружки „Рідної Школи" стараються декуди закладати свою власну публичну школу, але польська влада робить їм великі трудноші, особливо „з санітарних взглєндув".

Тому то, використовуючи закон, за яким можна було вчити приватно „кількоро дітей", уладжували кружки „Рідної Школи" так звані „**збірні лекції**", що обіймають по 9 дітей. Вони сильно поширилися по краю і тому декретом президента знесено і їх та дозволено лише „**домашню науку**", то є науку дітей лиш одного газди в його хаті. Але наші правдиві геройки і герої — молоді вчителька і вчителі взялись до тої отвореної фіртки і почали бігати від хати до хати та вчити діти в поодиноких газдів. Представте собі, Любі Читачі, що значить така робота від години 7-мої рано до 7-мої ввечір, коли треба ходити в осени, в зимі й на весну по наших сільських болотах або через снігові завії та заспи!

І така молода геройка, чи герой, нуждено зодягнені, сповняють з повним посвяченням ту велику народню роботу звичайно за яких 20 до 30 злотих місячно та дещо харчів у натурі.

Але і тепер не полишають їх наші приятелі без опіки: тягають їх безперестанно на поліційні постерунки, то до староства, то до суду, хоч нічого каригідного їм доказати не можуть. Цього року засудило староство кільканадцять газдів з села Сороки, коломийського повіту, „за непосиланє дзєці до школи публічнєй" на кару по 3 дні арешту. Люди могли зробити відклик до суду, але навмисно не зробили, а пішли сидіти. Три дні арешт аж гудів від співів, промов та викладів! Вернулися вони потім домів незвичайно підбадьорені і завзяті. Ще й інших арештантів освідомили!

Ось так, Браття, наші люди в Рідним Краю вміють постояти за свої права! Скажіть же самі: чи не варт їм помагати?!

В Коломиї удержує „Рідна Школа" гімназію для хлопців і дівчат (коедукаційну) та 7-клясову школу народню. Та остання є дуже важна, бо вона дає нашим дітям можність перейти потім відразу до 4-тої гімназійної кляси.

Ну, і якже платні є вчителі тих шкіл? Дістають вони по **пятьдесять злотих місячно** (ратами!), отже за теперішнім курсом коло 10 долярів. А директор гімназії бере аж 60 злотих місячно!

Іншими словами: ті вчителі жиють у крайній нужді, тож не диво, що гімназийний учитель Савяк внаслідок недоїдання занедужав тяжко і жде у львівськім шпиталі смерти!

Я це представляю Вам, Дорогі Заокеанські Браття, в тій ціли, щоби Ви пошанували тих мучеників-героїв та допомогли їм. Зокрема апелюю до іміґрантів з Покуття (а також до інших): пришліть кождий хочби лиш по одному долярови на руки голови коломийської „Рідної Школи", адвоката д-ра Ярослава Шипайла в Коломиї, а зробите велике богоугодне діло.

Маєтковий стан коломийської „Рідної Школи" взагалі дуже сумний, бо вона має понад **30,000** злотих довгу. Віділ улаштував 10 імпрез (концерти і т. д.) та збирав, де міг. І так, коляда дала **1,690** злотих, а писанка **406** зл., давали і приватні люди. Але всього того замало!

Велику працю мала канцелярія філії, котра має знаменитого директора, п. М. Новака. Вислав він **890** писем, тай ще їздив на всілякі збори й анкети. Їздили також інші виділові та добровольці, і це є теж велика і дуже корисна народня робота.

Перед судом і перед староством боронять у Коломиї наших „рідношкільних злочинців" **безплатно** такі адвокати: Новодворський, Шипайло, Турянський, Могильницький та Коссак.

На останніх Загальних Зборах раджено головно над тим, якби піднести доходи філії, і постановлено висилати на села делегатів, котрі збирали б від селян дари в натураліях (збіже і т. ін.). Крім того має відбутися ще осібна анкета лише для самої тої справи.

Треба відмітити, що в коломийській „Рідній Школі" працюють згідно всі українські партії, з виїмком комуністів, які займаються розбиванням наших національних сил. Та національне освідомлення росте й можливо, що воно освідомить ще й декого з наших комуністів.

Іван Гуцуляк.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(9)

Першої днини Катря дуже боялася за нього. Прибігала раз коло разу на хвилиночку, щоби упевнитися доочно, чи він цілий; чи не вхопили його і не забрали з собою жандарми. Пізніше успокоїлася і заходила до нього без ніякої спеціяльної потреби. Бувало прийшла з вишиванкою і тоді засиджувалася довше. Вона привикла до сільської простоти. Коли вже знала, що Микола Петрович і її брат звязані з собою сердечною приязню, вона перестала церемонитися. З Миколою поводилася як із звичайним добрим знакомим.

Обоє багато балакали про Олексу. З Катрею Миколі легше було балакати про приятеля, як з її мамою. Стару годі було пуджати політикою Олекси. Катря, хоч також була консерватисткою, бодай тої політики не так дуже боялася. Балакаючи з Катрею, Микола не потребував напружати память, щоби мати матеріял до балачки про Олексу. Про нього міг розказувати все те, що й про себе самого: про його ідеї, дії і наміри; про пропаґанду і конспіративну роботу; про успіхи і небезпеки такої роботи. Перед мамою Олекси з усім тим треба було таїтися, а Катря сим дуже цікавилася. Цікавлячися всім тим, Катря не лиш сиділа мовчки прислухуючися. Вона й сама стала балакати, з Миколою сперечатися. Раз, балакаючи з нею по обіді, Микола сказав:

— Дивуюся, що такий мій приятель як Олекса, ніколи не згадав мені про те, що має сестру.

— Чогож йому було згадувати мене? Щож він міг би сказати вам про мене? Він знає мене. Знав, що з мене нічого не вийде; що революція не буде мати з мене ніякої користи.

— Він може лиш думав так, бо знати не міг, — Микола поправив її. — Близькі кревні мало коли добре знають себе. Як він так думає, то я не цілком погоджуюся з ним.

Катря підвела на нього сміючися очи і спитала:

— Ви думаєте? А я гадаю, що мій братчик знає мене дуже добре, як себе самого. Може й ще ліпше. Я у нього майже на руках виросла. Він був моєю другою нянькою. Коли помер мій батько, я була ще маленька. Олекса мав час і нагоду добре пізнати мене. Він знає мене добре, і те, що про мене думає, правда.

— Як ви так говорите, то ви самі себе не знаєте, — Микола сказав отверто і щиро. — Розсудіть самі: Що ви зробили для мене, чужого й незнайомого вам чоловіка? Ви мене ніколи не бачили, не чули про мене. Для якогось пройдисвіта ви багато зарисикували. Для мене вже не тайна, що ви розумієте терпіння народу, який жиє під вашим боком; що ви любите свій народ; що, як можете, помагаєте йому. Як мені увірити, що ви не хотіли би помогти всьому народови, не лиш тій жмінці, що коло вас; і не такими дрібничками, на які вас стати, бо ви безсильна одиниця?

— Я справді знаю народ в нашім селі. Знаю його і люблю його. Не думайте, що я і мама лише за себе клопочемося. Чим можемо, тим помагаємо бідним людям.

— Се філянтропія, — сказав Микола з легковаженням. — Чи се поміч? Сеж менше, як капля в морі! Тими кришками зі стола ситого не спасете бідних від постійного голоду.

— То щож треба робити? Чи роздати бідним ввесь маєток, як велів Ісус Христос? — спитала дівчина поважно, без іронії.

— Можна й роздати, як є охота! Се не в тім діло. Се також була би тільки хвилева поміч.

— То скажіть же, що робити, коли й се не помогло би? — спитала Катря здивована, вдивившися в Миколу.

Микола хвилю подумав і сказав:

— Треба відректися себе. Ні в днину ні в ночи не вільно мати іншої думки, як думку про щастя тих, що в поті чола працюють, щоби ввесь нарід мав свій хліб насущний. Дати за них свою душу, покласти за них своє тіло! Отсе буде любов, отсе буде поміч!

Коли Катря сказала, що не розуміє його, він став пояснятати, бо доконче хотів дівчину позискати для справи. Гадав, що се є святим обовязком товариша і приятеля її брата. Забалакав про народ, про його потреби і терпіння; про його право до ліпшої долі і про можливости будучого. Говорив гарно, одушевляючо.

Дівчина перший раз чула такі палкі, ентузіястичні промови. Про таке і її брат деколи говорив їй. Та у нього все те виходило сухо і диктаторно зігорди. Можливе, що вона приписала була в Олексі добачувати свого учителя. Не подобалось їй також те, що у її брата любов до народу була неначе виплодом ненависти до великих панів. Сей її таємничий, неначе з облаків упавший гість відчиняв їй ворота в якийсь новий, невідомий, чарівний світ. Його слова зворушували її, та не вдоволяли. В них було щось неповне, недосказане. Вона силкувалася пободорти своє зворушення, та не могла. Робота висунулася з її рук і впала на землю. В її лиці вдарила кров. З запертим віддихом слухала.

— Хто не дав би свого життя, як би знав, що всі люди стануть щасливі! — сказала Катря задумчиво, коли Микола замовк.

— Вона вже наша! — подумав Микола і сказав спокійно:

— Дорога ясна. Ми обіцяної землі не побачимо. Та ми йдемо до неї. Опояшіте свої чресла, як сказано в євангелію. Лишіть хату, родину і йдіть до нас, до брата!

Вона заперечуючо покрутила головою і по хвили мовчанки сказала:

—Ні, я до вас не піду! Я не хочу крови.

Микола відповів живо:

— Ми кличемо людей не на крив, а на жертву. Не наша вина, що на світі всяке щастя треба купити терпінням.

— Не те. Ні, не те. Я ніколи не піду за вами. Щоби пробратися до вашої мети, треба би перебристи, не потік, не ріку, а ціле море крови. Я крови не хочу. Ви згадали євангеліє. По мойому, вся правда в євангелію. Треба, щоби люди стали такими, як Христос вчив. Тоді всім буде добре на світі. Всі стануть жити як брати. Щоби люди жили щасливо, не треба битись і вбивати. Ось бачите. Ми ніколи не зійдемося!

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З МОГО ПОБУТУ В РІДНІМ КРАЮ.

В червні ц. р. виїхав я з Америки відвідати рідню в краю. Зі мною їхав також близький мій знакомий. На покладі корабля стрінули ми незнакомого Українця-Лемка, котрий симпатизував з молодим Москалем і вони обидва вибралися до большевицького „раю". Дуже вихвалювали владу Совітів. Ми говорили їм про українську державу, про терпіння українського народу під кормигою большевиків, але большевики стояли на своїм, ще й сміялися з нас. Додам, що мій знакомий повернувся з краю до Америки скорше від мене, й розповів мені потім, що бачив на покладі корабля з поворотом того самого Українця-Лемка, з котрим ми їхали перше. Він питався його, як є в большевицькім раю, але той не відповів нічого й сторонив від нього.

Приїхавши до Львова, перебув я ревізію куфрів і питаю, де є адреса Української Гостинниці. Нумеровий каже, що не знає і годиться мене там завести. Прийшовши до готелю з нумеровим, питаю власника: чи є тут Українська Гостинниця. Він потакнув і сказав служниці, Українці, запровадити мене до кімнати. Вона запровадила до дверей призначеної кімнати і відійшла. За кілька мінут приходить портієр і каже: Дайте пашпорт, мушу показати його поліції, таке тут право. А потім приходить Жидівка за грішми. Тоді пізнав я, що я у жидівськім готелю. Виходити було ніяк, бо не мав пашпорта. Щоби таке не сталося кому іншому з українських туристів, подаю адресу української гостинниці: Українська Народня Гостинниця, вул. Костюшка ч. 1, Львів.

Перебув я ніч і пішов до митового уряду, де відбулася ревізія куфрів (від 9 до 2 години). Мені забрали деяке білля вартости 6—7 дол. Одна жінка каже при своїм куфрі до урядника: „На що мене грабуєте?" А той відповів: „Бендзє пані ціхо, бо арештуєм". На куфрі одної жінки був напис: "Galicia, Poland". Урядник запримітив це й каже до інших: „До пйорунуф. яка ту Галіція єст!" Нумеровий, котрий доставив мій куфер до ревізії і мав забрати його на головний двірець, був близько мене. Ходив зі мною по яких 10 урядничих закутинах і просив, щоби вже поладогити справу, бо втрачу потяг. Один урядник, „начельнік", при таким проханню кричав злісно до нумерового: „Ти псякреф, дурню, 14 лят служиш пши колеї і ніц не розумєш. Ту з тим вшисткєм мне шляк трафя". Деякі люди в Америці кажуть, що треба знати, як везти річи до краю, то нічого не пропаде. Як я був у митовім уряді, то приступили нараз яких 20 „ревізорів", Поляків і Жидів, з якими не можна було дати собі ради. Найліпше везти куфер зі старим проходженим убранням, бо з новим ризиковно. Приїхавши додому, пішов я на постерунок. Там казали мені зачекати на команданта. Один жандарм питає: „А цо там в Америце мувйом за Гітлера?" От кого бояться Поляки!

В Польщі наших людей так стиснули в усім, що вони не жиють, лише мучаться. Наїзники роблять, що йому подобається. А ось образ того, як там урядують. Щоби зареєструвати свій приїзд, написав я лист до американського конзуля у Варшаві і пішов на почту. Урядничка, виписуючи для мене посвідку, рівночасно їла хліб з маслом і мачала зелену цибулю у сіль. Це замітне хочби з того боку, що мала час їсти, бо не урядує від 12 до 3 години. А тепер про ціни: найгіршого сорта тютюн коштує 60 грошів. Треба на те день працювати, а тепер і того не ма де заробити. Хто хоче закурити, купує тютюн у трафіці, а опісля в кооперативі розділюють між людей нераз на 6 частей. Кварта горівки 45%, підробленої штучно на взір американської самогонки, коштує 5 зл. і 10 грошів, бо ліпшу з горальні висилають за границю. Кварта горівки 95% коштує 12 зл., а кварта штучного, підробленого руму 20 злотих. Сірники є лише шведські. Пачка коштує 10 грошів. Люди розколюють один сірник на двоє, щоби з одного зробити вогонь два рази. Коли є вогонь в печі, а треба засвітити лямпу, то прикладають суху трісочку до вогню, запалюють її, а потім засвічують нею лямпу. Незабаром будуть переносити вогонь в горшку з одного місця на друге, як за часів кресала. По деяких селах люди шиють штани з конопляного полотна, часом їх фарбують чорною або темно-синьою краскою. Одного разу стрітив я матуриста і питаю, що він тепер студіює. Відповів, що подався до університету і жде вже три роки на відповідь. На одній стації вийшов я з потягу і хотів піти до міста. Валізки зіставив, портієр замкнув і питається мене чи я Поляк. Відповідаю, що Українець. Тоді він відійшов на бік і каже, що він здав іспит на кондуктора, а тепер сповняе портієрську службу за жебрачу платню, котра не вистарчае на удержання жінки і 2 дітей. І додає, що він Українець, а служба кондукторська є для Поляка.

Дня 5 вересня ц. р., їдучи залізницею недалеко Ходорова, запримітив я багато робітників, що працювали на залізничім шляху. Говорили між собою по українськи. Мабуть їхали до дому. Два з них принесли в руках багато книжок з другого вагона. Роздали їх між усіх робітників. Декотрі зачали читати. Це була книжка про Пілсудського, гарно видана з багатьма ілюстраціями. „Сурму" і „Розбудову Нації" читають головно молоді люди. Наїзники не люблять такого національного освідомлення нашого народу, тому бувають часто ревізії. Але люди вже навчилися, як і де сховати. Треба теж знати, з ким, де і про які справи можна говорити. Є багато шпигунів Поляків, Жидів і малий процент хрунів.

Ілько Дзера,
Ню Йорк, Н. Й.

У задумі.

Коцюрбак уперше після багатьох літ подружого життя виїхав на відпустку без жінки. Відвідав Італію та написав із Риму картку до жінки: „Вчора вечором був я в місячному сяйві на великих руїнах Колисею. Довго приглядався я цій руїні, мріяв і при цьому згадував тебе".

Оптиміст.

„Вже дванацята година, а вона обіцяла мені, що точно в девятій буде тут... Чи прийде ще вона?"

— Марійка каже про тебе, Ірино, що ти ще перед шлюбом мала близнята.

— Що? ти їй віриш?! Таж знаєш, що Марійці ледви половину можна вірити, що вона говорить.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Передпротестаційне протибольшевицьке віче.

Українське громадянство Филаделфії, скликане вічевим комітетом українсько-американських злучених організацій міста Фила, Па., на передпротестаційне віче, яке відбулося 22-го жовтня б. р., виповнило простору салю на Фреклин вулиці по береги.

Віче відкрив вступним словом предсідник вічевого комітету, п. П. Кирилюк, та відчитав пастирський лист митрополита А. Шептицького, якій авдиторія вислухала стоячи. Опісля п. Кирилюк говорив таке: Червоні душогуби убили мільони наших братів і сестер. Комуністи (за кордоном) не вірять в донесення преси, однак ми віримо тим людям, котрі жиють на Україні, й тим, котрим вдалося вирватись з пащі смока. Дальше читає листи з України, в котрих наші рідні пишуть: — „за зірвання кількох колосків збіжа розстріляли нашого дорогого батька". В другому листі говориться: „що годі попасти здохлятини; ми поїли всіх собак, котів та мишей". Чиж мало ще доказів для невірних?

Першим і головним бесідником був п. Т. Свистун, котрий говорив з політичного огляду. Наводить, що мав стрічу з совітським бриґадиром К—ом, котрий заявив: „змагання Українців в Совітах є за цілковиту незалежність України". Опісля бесідник звернув на тему реферату. „Після війни між нашим народом осталося багато зброї, котрою вони могли помогти визвольному рухови, а котру большевики дістали хитрим підступом, гаслами „земля й воля". Українці гірко завелись, бо Москва зрадила нас, притиснула наш нарід до того степення, що люди гинуть з голоду. Читані листи є автентичні, однак ми не можемо їх видати, бо таки наші яничари занеслиб червоним катам, котрі їх за це розстріляли.

„Обіцяли вони визволити Українців Західної України, а потім подали собі руки, — руки, з котрих ще тече свіжа українська кров. Крім того заключили ще договори про ненапад. І це ще не переконало наших збаламучених большевизмом братів. Адже Скрипник, котрий так вірно служив комуністам — зрозумів, що за звіся, та всадив собі кулю в лоб. Не менше жахлива доля стрінула Хвильового, проф. М. Грушевського й інших, котрих не зчислити.

„Ми сьогодні зібралися тут для заманіфестування проти кривд над нашим народом та заявити, що з ворогами не говоримося, доки не виборемо своєю незалежність. Тож після сьогоднішнього вислухання мусимо посилати протест — заманіфестувати так, щоб почув світ".

Ця промова зробила на слухачів глибоко-патріотичне вражіння, бо була річевою, оперто на фактах і виголошена з ораторським хистом, за що буря оплесків нагородила шановного бесідника.

Другим з черги бесідником був п. С. Шумейко. Він представив економічне становище української людности під большевією та завзивав молодь приєднатися до протесту старших. Опісля звернув на англійську тему: „Варварство комуністів — нечуване в історії людства. Тоді, коли Українці гинуть мільонами, комуністи вивозять сотки навантажених вагонів збіжа в глиб Росії, або експортують. Тому апелюємо до цивілізованих країв стримати цей смертний похід. Апелюємо до президента Злучених Держав Америки визначити комісію для розгляду відносин на Великій Україні, заки пічнуться переговори про визнання".

Слідуючий бесідник Т. Федусь наводить, що живу Совітах, бачив це пекло й твердить ось що: „Україна остається московською кольонією, без якої Москві тяжко приходиться жити. Український нарід приходить до свідомости, що має право стати хазяїном в своїй власній хаті. Це нам і обіцювали московські комуністи — „вплоть до отделенія" — точно по їхньому — ми маємо повне право, коли хочемо, відлучитись від їхнього пекла. Так стоїть у трактаті з часів, коли їм треба було приборкати Україну.

„З того, що там твориться, маємо висновок, що Москва, якаб вона не була, завсіди є для нас ворогом, тимбільше тепер, коли їхній большевизм це ніщо інше, як червоний імперіялізм".

Опісля предсідник віча зарядив збірку, яку переведено на ціль дальшої протестаційної акції.

З черги говорив Френсис Велш, Американець, котрий між іншим сказав: „Нічого не може бути більше злочинним, як сприяти совітському зближенні та допущення в Америку соток большевицьких шпіонів, котрі будуть старатися перевернути й знищити нашу демократичну форму влади та остаточно моглиб знищити нашу цивілізацію.

„Комуністична партія Росії, комуністичний уряд і III-тий Інтернаціонал — є контрольовані малою групою автократів. Вони правлять терором, брутальністю, злодійством і нечесністю. Дуже добре й похвально робите ви, Українці, що протестуєте проти большевиків, бо заразом ставите частинний опір проти наїзду шантажистів на американську демократію".

Опісля писар М. Пасічник прочитав резолюції. Коли присутні спитав предсідник віча, п. П. Кирилюк, хто є за зміст резолюцій — піднеслося море рук. Не було проти нікого. Резолюції ухвалено вислати до президента Америки й американських та чужих політичних установ.

Останнім бесідником був д-р Володимир Галан, голова У. А. З. О., котрий звернув увагу на те, що наші сусіди вже тепер приготовлені до війни знаменито, а ми, коли хочемо помогти визвольному рухови на Україні, мусимо створити тут в Америці мілітарний вишкіл, а тоді вигляди на здійснення наших державних плянів будуть реальніші. В цій справі, як і в дальший протестаційній акції, котра з цим вічем не кінчиться, будуть ведені дальші наради і д-р Галан просив присутних вислати своїх представників на ті наради.

Віче закінчено відспіванням: „Ще не вмерла Україна!" й „Не пора!"

ЗА У. А. З. О. МІСТА
ФИЛА, ПА.:
Митро Пасічник, писар.

A SOVIET SUICIDE MYSTERY

A great sensation has been created in the Soviet Union by the suicide of N. A. Skrypnik, one of the most oustanding Communist leaders, which recently took place under mysterious circumstances. Skrypnik was practically the chief Communist ruler of the Ukraine (the second largest of the Soviet republics), where he held a leading position in the Political Bureau of the Communist party. A tall, thin, stern-looking man of fifty-nine, with drooping gray mustache and beard, he was feared by many and regarded as an impeccable Bolshevik, and as a faithful lieutenant of Joseph Stalin, Russia's virtual dictator. His authority was enhanced also by the fact that he was an intimate friend of the late Lenin and that he had spent several years in czarist prisons.

Recently, however, the Soviet press referred with alarm to the "counter-revolutionary movement brewing in the Ukraine." It was alleged that secret anti-Soviet Ukrainian nationalists were organizing a seditious movement with the idea of separating the Ukraine from the Soviet Union. Moscow papers announced that several plotters were arrested, tried and executed. Some Soviet leaders openly accused Skrypnik of having blindly overlooked or even secretly patronized this seditious movement.

Skrypnik was summoned to Moscow. It is rumored that he was invited by Stalin to give an account of his acticities; and after that it was announced that he committed suicide. The circumstances of his death, however, have not been revealed. This has given rise to sensational rumors. Some Swedish papers assert that he went to the Kremlin to kill Stalin, but, having failed, committed suicide. In Berlin it has been rumored that, in his attempt to separate the Ukraine from the Soviet Union, he sought the support of German Nazi leaders, but was found out by the Soviet Secret Police and so found himself obliged to kill himself.

"How could it happen that Comrade Skrypnik, an old revolutionist and Bolshevik, who had heroically struggled and lived in hidings under the Czarism and who had done a great deal for the organization of the Soviet Government in the Ukraine, should have committed a thing so unworthy of a real Communist as a suicide?" asks "Pravda" in Moscow and answers:

"Comrade Skrypnik's activities in the course of these last years supplies an answers to this question. He made one unforgivable mistake: he relaxed Communist watchfulness and displayed a great deal of rotten liberalism toward men who, shielding themselves with Communist party tickets, carried on counter-revolutionary work."

By courtesy of **"The Literary Digest"** (Aug. 26, 1933).

Д-р Ів. Німчук.

ПОДВИГ КУЛЬЧИЦЬКОГО ПРИ ВІДСІЧІ ВІДНЯ 1683 РОКУ

Важним історичним джерелом до пізнання ролі Ю. Ф. Кульчицького, яку він виконав у часі облоги Відня, є стара брошура, в якій він сам оповідає про свій подвиг. Брошура та вийшла накладом чи пак друком І. Б. Маєра (I. B. MAYR) в р. 1684, отже в рік після облоги Відня, п. н.: „Koltschizki Georg Franz Wahrchafte Erzaehlung, welcher Gestalt in der aengstlichen turk. Belagerung etc. durch das Feindliche Lager (Koltschizki) gedrungen, und die erste Kundschaft zurueck gebracht worden". (Wien und Saltzburg. I. B. Mayr 1684). У тій книжці, в якій поміщений портрет Кульчицького в тім татарськім одязі, в якім він перекрадався з обложеного Відня через турецькі лінії, пишеться про те, що Ю. Кульчицький був перекладчиком Орієнтальної Компанії, потім жив як купець у Відні і мешкав у часі облоги в домі капітана Амброзія Франка на передмісті Леопольдштадт. Коли той Франк утворив для оборони міста компанію добровольців, приняв до неї одного з перших Кульчицького, який вже тоді визначився великою відвагою і хоробрістю.

Великий везир Кара Мустафа обляг Відень 14. липня. Він розложив свою близько 200,000-ну армію півколесом довкруги міста на правім березі Дунаю, від Швехату в напрямі на Ґумпендорф, Открінґ, Герналс, Верінґ аж до Нусдорфу. Білий страх упав на населення Відня, котрого ґарнізон складався всього з около 3,000 піхотинців і 5,000 добровольців, громадян міста. Ґарнізон цей побільшився до числа 20,000 яків удвічно з приходом графа Штаремберґа і його військ. В ночі на 17. липня ситуація Відня погіршилася значно і стала загрозлива для обложених військ, бо везирові війська обсадили Пратер і передміетя Леопольдштадт та в цей спосіб перервали звязок міста з лівим берегом Дунаю. В місті тимчасом лютував голод, епідемія червінки і безпереривні пожежі, які повставали внаслідок невпинного обстрілу міста турецькою артилерією. Розпука оволоділа мешканцями Відня; військо голодувало, хворіло і вмирало масово на червінку. Один тільки граф Штаремберґ не тратив надії. Він видав до громадян міста проклямацію, в котрій згадав про успішну оборону Відня в р. 1529, у часі облоги турецького султана Сулеймана (чоловіка Роксоляни) та оповістив, що на відсіч Відневи спішать німецькі війська і король Собеський.

Граф Штаремберґ зносився через своїх висланників, котрі перекрадалися через турецький табор чи перепливали Дунай, постійно з князем Карлом Льотаринським. І саме в тім часі найбільше критичного і загрозливого положення обложеного міста зголосився наш земляк Ю. Кульчицький як розвідчик-доброволець до віденського посадника Лібенберґа та заявив йому, що вволодіє добре турецькою мовою і готов перекрастися через турецький табор до князя Карла Льотаринського та просити його приспішити відсіч. Предложення Кульчицького приняли негайно і він, одержавши від графа Капліерія, тайного цісарського радника, потрібні листи й документи, рушив у дорогу, дібравши собі товариша в особі сербського купця Юрія Михайловича, який був передтим слугою у Дж. Батт. Казанови, цісарського резидента при Високій Порті. В тому характері вживали Михайловича час до часу і до курієрської служби. Тому він, подібно як і Кульчицький, знав добре не тільки турецьку мову, але й турецькі звичаї і до такої вправи дуже добре надавався.

Оба вони вийшли з Відня дня 13. серпня в ночі між годиною 10—11, проведені до міських палісад самим графом Штаремберґом. Кульчицький був перебраний за турецького купця, а Михайлович за його слугу, тому в деяких публікаціях про Кульчицького подано помилково, що Михайлович був його слугою.

На Верінґештрассе, коло нового шпиталю, опинились обидва вже коло турецьких шатер. Там з причини сильного дощу перечекали до ранку. Рано побачили далеко перед собою якогось аґу. Тоді Кульчицький став голосно співати турецьку пісоньку. На запит, куди йде, відповів: „По виноград". Аґа запросив змоклих вояків до шатра, напоїв їх кавою і порадив, як їм іти дальше. Щасливо зближились уже до Йозефсберґу (частина Каленберґу), коли нараз побачили перед собою турецьку стежу. Тому збочили до Кльостернайбурґу, а згодом завернули знову в село Каленберґ, де до них, як до Турків, вистрілили. Тоді вони дали себе пізнати, і вйшт з Нусдорфу, побачивши в них листи, поміг їм дібратись до становищ князя Льотаринського. Там приняли їх з великим одушевленням і подивом, нагодували й обдарували кіньми. З відповідним листом, у якому князь запевняв, що „такого важного міста ніколи не віддасть на поталу ворога", вернулися вони серед нових небезпек через палісади на Шоттенторі дня 17. серпня в 4 год. рано до Відня. Про це німецьким військам, що йшли на відсіч Відня, дали знати ракетами з вежі св. Стефана.

Не треба й казати, що добра вістка, принесена Кульчицьким серед таких небезпек до Відня, підтримала на дусі не тільки ґарнізон, але й широкі круги його мешканців. У місті настала радість, в його оборонців вступив новий дух, який дозволив їм видержати турецьку облогу аж до часу, коли наспіла довго й горячо вижидана відсіч і визволення.

Подвиг Кульчицького знайшов загальне признання, а він сам перейшов до історії столичного міста Відня, як одна з маркантних його постатей. Не так пощастило товаришеви його небезпечної виправи, Юрієви Михайловичеви, який переходив ще кілька разів (але вже без Кульчицького) через турецькі лінії в характері курієра чи розвідчика і з одної такої виправи до Відня більше не вернувся. По всякій правдоподібности Михайлович попав у руки Турків і згинув.

Значіння сну.

Він: Чи ви вірите в значіння снів?

Вона: Так.

Він: Вчора мені снилося, що ви мене кохаєте. Що то значить?

Вона: Що вам снилося.

У вязниці.

Дозорець: Ваша теща хоче бачитися з вами.

Вязень: Котра?

Сторож: Ну, та ваша теща!

Вязень: Одначе: котра? Якж сиджу тут за бігамію!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Учитель показує дітям в акваріюмі золоті рибки та питається:

— Чи ви знаєте, що то за риби?

— Це сардинки, що забагатіли! — вигривається один хлопець.

Обережний.

— Я все вірив у те, що ти добрий, характерний чоловік, повний духа й інтеліґенції тай...

— Чекай, щоби ми не тратили часу: не маю тепер ні цента, щобі тобі позичити.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN MASS MEETING MAKES STRONG PROTEST.

Passes Resolutions Appealing to World to Halt Soviet Barbarism.

A mass meeting, under the auspices of the Central Committee of Ukrainian Churches and political organizations, to protest against what was termed "the fiendish plan of the Soviet government to exterminate the greater part of the Ukrainian population by means of famine and massed deportation to Siberia" was held in the St. George's Hall, Albert Street, on Friday evening. With Jacob Shestowsky as chairman and Michael Petrowsky as secretary, a crowd of over three hundred men and women filled the hall to capacity, people of all political and religious shades coming to voice their protest against the cruelties of the Soviet policies on behalf of their suffering fellow-countrymen. Like the audience, the speakers also represented various groups, whereby a Catholic priest rubbed shoulders with a Presbyterian minister. Prominent among the speakers were General V. Sikevich, Rev. Father Olenchuk, D. D., of the Ukrainian Greek Catholic Church, and Rev. L. A. Standret of the Ukrainian Presbyterian Church.

Rev. Father Olenchuk.

Rev. Father Olenchuk, the first speaker, read to the audience an appeal to the civilized world made by the Ukrainian Church Metropolitan and his bishops, the purport of which is to bring before the eyes of humanity the pathetic situation of the Ukrainians under the Soviet heel. Father Olenchuk recently came over from visit to Europe, and is well acquainted with conditions there. He made an attempt to visit the Soviet Union, but was denied admission. He emphasized his declaration that the Soviet Union was determined to destroy that part of the Ukrainian nation that was not readily surrendering its allegiance to God or to the nation.

Rev. L. A. Standret.

"The crime that is now being committed against the Ukrainian people calls to heaven for revenge", said Rev. L. A. Standret. "It should have no room in the present civilized world, and it could have been prevented." The fact that millions of Ukrainians were starving, he said, could not be attributed to famine, but to the fact that the Soviet government was taking their grain away from them, to export to foreign countries.

Rev. Mr. Standred rapped some correspondents, like Pierre Van Passen, who had writted fallacious accounts of the events in the Soviet Union. He denied that the Ukrainians were being swayed by Hitler and that the Soviet government was impelled to stamp out this movement. The Ukrainians were rebelling, and their movement was purely nationalistic. "One cannot expect," said Mr. Standret, to hear facts from a correspondent who is feasted by the Moscow foreign commissar and who was send over to justify the stand his paper had taken in regard to the Soviet regime."

General Sikevich.

The chief speaker, General V. Sikevich, related his experiences as a former general who fought against the Bolsheviks in the Ukrainian army and as an ambassador to Hungary. He charged the Soviet government with betrayal of all the promises and agreements they gave the Ukraine. The tyranny in Russia today, be declared, was as bad as that under the Czars.

General Sikevich scored ex-Premier Heriot of France for sailing to see the calamity of the Ukrainians in his visit there. He had always been surrounded by the officials, who led him to see what they wantet him to see. He claimed that all those Canadian workers who go over to the Soviet Union come back dissatisfied with conditions there. He also told some stories of actual experiences to illustrate the terrible conditions in the Ukraine.

Two other speakers were Stanley Mowezsky and Nicholas Mech. At the close of the speeches, four resolutions were passed by standing voting of the audience. These resolutions will be send to the governments at Ottawa, London and Washington, and to the League of Nations.

Resolutions.

The first resolution after a lengthy preamble citing the terrible conditions in the Ukraine and the wrong being suffered by the people there, is as follows:

"Therefore be it resolved that we, Ukrainian Canadians in the city of Oshawa, Ontario, assembled at a mass meeting held in St. George's hall, this 13th of October, 1933, voice our strongest protest against the Soviet government, which by its policy of ruthless grain collections from the starving population of the Ukraine, aggravates and prolongs the conditions of famine and starvation in the Ukraine, and appeal to the civilized world in the hope that it will force the Soviet Union to cease this inhuman policy of starving out the population of the Ukraine."

Seek Independence.

Claiming that the rich and fertile land of the Ukraine was forced into the Soviet Union against its will, the second resolution reads:

"Be it resolved that the Ukrainian Canadians will use all their powers to help their brothers to break away from the rule of the Union of Soviet Socialistic Republics, and assist them in the formation of the independent Ukrainian State."

The third resolution, claiming that the Ukrainian Labor News, the Farmers' Life and the Working Woman are periodicals published in the interests of the Communist movement, is as follows:

"Be it resolved that the work of the said papers is detrimental to the interests of the population of the Ukraine, and that the Ukrainians in Canada shall use all their powers to counteract the destructive activity of the said papers among the Ukrainians of Canada."

Protesting against the Soviet system of forcible mass migration and deportation, the final resolution reads:

"Be it resolved that we strongly protest against this policy of the Soviet government, as violating the most cardinal right of the Ukrainian people to live on their own territory, and appeal to the civilized world to create a strong public opinion to force the Soviet government to desist from this policy of the annihilation of the Ukrainian race."

(The Oshawa Dayly Times, October 16, 1933).

NEW UKRAINIAN HOME IS OPENED.

Banquet, Concert and Dance Feature Dedication Festivities Yesterday.

Special church services, a banquet, concert and dance marked yesterday's festivities in connection with the dedication of the new home of Ukrainian-American Democratic club, on Upper State Street.

The Very Rev. Father Michael Lysiak officiated at the mass held in the Ukrainian church at 11 A. M. Immediately after the services, the large throng which attended joined in the parade through Elizabeth street, Hall avenue and State street. Various organizations of Ukrainians were in the line of march with their standards. Troop No. 4, Boy Scout band, led the group. John Swaljik was marshal of the parade.

Dedication Ceremony.

Disbanding in front of the new Ukrainian home, Rev. Father Lysiak opened the dedication ceremonies with prayers. The Ukrainian choir boys sang several selections under the direction of Prof. Pavlovski. Talks were given by S. Dembitsky, chairman of the dedication committee, and Mr. Swaljik.

While the choir sang the Star Spangled Banner, a large American flag was unfurled on top of the structure. The Ukrainian flag was placed at the left side of the home, as the choir sang the Ukrainian hymn.

Banquet Is Enjoyed.

Following the dedication, a banquet was held in Ukrainian hall, which was packed to capacity. S. Dembitsky acted as toastmaster.

Talks were given by Collector of the Port of New York Arthur A. Quinn, former Prosecutor John E. Toolan, Freeholder Peter M. Kreuger, City Commissioner Albert G. Waters, Commissioner F. M. Urbanski, Henry Spitzer, Francis Seeman and Julian Pollak, D. Halychyn, secretary of the Ukrainian National Association of Jersey City, and Roman Slobodian, financial secretary of that institution.

Building Committee Lauded.

During the dinner, the choir rendered several selections. At the conclusion of the banquet, members of the building committee, grouped on the stage, were introduced to the audience. It included H. Yarycheski, P. Kniaz, H. Demkovich, P. Stutsky, N. Paszczyn, P. Manyk, John Chodan, W. Dryhynych, Mrs. Mary Kolodij, Mrs. Budniak, N. Fenchyshyn, Mr. Sobolowsky, M. Chabrak, J. Geleta.

Rev. Father Lysiak, in his talk, lauded the members of the building committee for their fine work.

A public inspection of the building was held after the dinner. Former Senator Quinn cut the ribbon of the door, officially opening the structure.

(Perth Amboy Evening News, Monday, October 30, 1933).

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З ПОТОЧАН І БЕРЕЖАНЩИНИ.

Виділ читальні „Просвіти" і виділ кооперативи „Любов" в Поточанах, повіт бережанський, звертається до всіх Громадян-Українців Злучених Держав з проханням ласкавих датків на будову „Народнього Дому" у тім селі.

Громадяни! Не відмовте нашому проханню та поратуйте своїх братів, котрі борються з лихоліттям, яке годі власними силами перемогти. Обидва виділи є уповажнені до будови Народнього Дому, та теперішна криза дуже перешкаджає у тому ділі. Тому звертаємося до своїх братів-емігрантів з просьбою допомоги. Зрозумійте наше положення і те, що Ваші жертви будуть великою полекшею, за яку ми, громадяни з Поточан, уже тепер Вам щиро дякуємо. Імена всіх жертводавців будуть вписані в пропамятну книгу Народнього Дому. Датки просимо слати на руки п. Ілії Дзери на адресу:

Elias Dzera,
437 E. 9th St., New York, N. Y.

Підписав Виділ читальні „Просвіта" і кооперативи „Любов".

По братерськи поділилися.

Два Шотляндці мандрують у горячий літній день.

— Ти маєш може що зі собою до їдження?

— Так, пляшку пива. А ти?

— Я сухий язик.

Добре, то поділимося.

Випили пиво по-половині.

— А тепер ти покажи сухого язика!

— Тепер він уже не сухий!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Доповнення жертводавців.

Кілька тижнів тому в „Свободі" проголошено лісту жертводавців на боєву акцію з 3-го Зїзду ОДВУ. Між іншими була там жертва в сумі $25, проголошена під ініціялами „Н. Н.". Сума ця складалася з кількох жертв. Із затрачених імен жертводавців подамо тепер такі:

Укаїнське Товариство „Січ" з Ню Гейвен, Конн. $10; „Українська Молодіж" з Ню Гейвен, Конн. $5; і „Самопоміч Долинщан" з Ню Йорку $5. — Лишається ще $5, яких жертводавець досі не зголосився.

Центральна Управа ОДВУ.

—o—

СЕЙНТ КЛЕР, ПА.

На Рідний Край.

На ювилейнім святі Відділу 9 У. Н. Союза, на зазив п. Загібайла з Фреквил, зложили присутні $12.45, призначуючи їх по половині на визвольну боротьбу і допомогу голодуючим.

Гроші вислано до краю через Обєднання.

Ще добра.

Маленька Ольга: Мамо, я хотіла би, щоби ти купила мені нову ляльку.

Мати: Олюнечко, таж твоя стара лялька ще зовсім добра!

Маленька Ольга: Я також ще добра, а ти подбала для мене про сестричку!

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(86)

Rex Maxon

1-86 © 1931, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Мосар був би вернувся шукати своєї гарної бранки, але він боявся погоні, яку за ним вислав Джадон або жрець. Отже його лодки веслували далі вперед, а коли сходяче сонце освітило верхи білих домів Туліора, він уже причалив лодками до берегів на краю міста. Безпечний за мурами свого міста, він почувся наново відважним та вислав три лодки з приказом знайти й завернути бранку, яка втекла з його рук.

Джейн спала в своїй кривіці на дереві, поки не розбудило її сонце, випливши вже високо на небо. Зійшовши з дерева, вона знайшла доволі поживи. Її свобода була для неї занадто нова, щоби вона її псувала думками про будучність. Вона бажала тепер тільки одного, а то жити тут у спокою, ждучи тільки його. Колись він прийде, вона це знала добре, якщо він ще живий. Ох, коби вона тільки могла бути певною, що він жие!

У своїх мандрівках вона зайшла до прозорого потока, де напилася й викупалася. На дні потока вона знайшла малі, немовби кремінні камінці та кусочки вулканічного скла. Ними вона задумала зробити собі начиння й знаряддя. Наперед вона зробить собі спису. Відрубавши просте деревце та зібравши твердої трави, вона вилізла на дерево та почала роботу. Зігнувшися над роботою, вона муркотала собі під носом пісоньку, коли нагло її схопило дивне прочуття.

Вона сама посміхнулася на думку про те почуття. „Дивно!" вона зітхнула. „Я чула, що за хвилю Тарзан буде коло мене". І так справді було. Якби вітер віяв був з полудневої сторони, то Тарзан був би почув ніжний спів своєї жінки. Але немилосердна доля хотіла інакше, і його лодка поплила мимо всього кілька кроків від неї. Могучі удари його весла посували скоро його лодку по озері, над котрим лежало Темне Місто.

З укр. життя